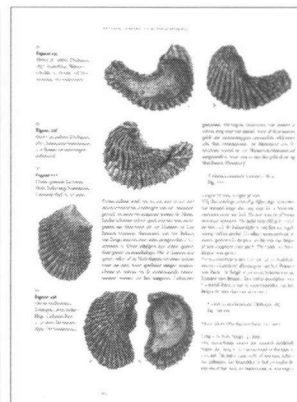

De fossiele schelpen van de Nederlandse kust

P.W. Moerdijk, A.W. Janssen, F.P. Wesselingh, G.A. Peeters, R. Pouwer, F.A.D. van Nieulande, A.C. Janse, L. van der Slik, T. Meijer, R. Rijken, G.C. Cadée, D. Hoeksema, G. Doeksen, A. Bastermeijer, H. Strack, M. Vervoenen & J.J. ter Poorten, 2010. Nederlands Centrum voor Biodiversiteit Naturalis, Leiden (distributie: KNNV Uitgeverij, Zeist, www.knnvuitgeverij.nl). Genaaid gebonden, 332 blz., 576 fig., prijs € 45,-. ISBN 978-90-5011-342-7.

Op het eerste gezicht lijkt het of een bespreking van dit boek niet nodig is voor de leden van de WTKG, zoveel leden hebben aan dit boek meegewerkt. Maar gelukkig is het ledental van de WTKG een stuk hoger dan het toch niet geringe aantal auteurs, die overigens (helaas), voor zover ik kan nagaan, niet allemaal lid zijn. En dan zijn er natuurlijk in Nederland en België de duizenden verzamelaars van schelpen, al dan niet fossiel, die de WTKG niet kennen, maar die hiermee hopelijk nog meer plezier aan hun hobby gaan beleven, en die daarvoor hopelijk ook bij de WTKG terecht komen.

Het uitermate fraaie, stevig gebonden boek leent zich niet echt om mee naar het strand te nemen, maar des te meer om thuis de gevonden schelpen aan een nader onderzoek te onderwerpen. Daarbij is determinatie natuurlijk een van de belangrijkste activiteiten. En als ik nu één tekortkoming van het boek zou moeten noemen, dan is dat wel de determinatie: de tekst in de hoofdstukken met de beschrijvingen en illustraties van de schelpen is, mijns inziens, namelijk zo professioneel dat het voor amateurs niet zonder meer mogelijk zal zijn om tot een juiste determinatie te komen.

En als het boek voor professionals zou zijn bedoeld, dan had de tekst beter in het Engels kunnen zijn (er is slechts een heel korte Engelse samenvatting). De conclusie moet daarom zijn dat het boek is bedoeld voor goed-onderlegde amateurs, precies de leden van de WTKG.

Hebben de leden van de WTKG echter wel behoefte aan zo'n boek? Gelukkig wel! Tot nu toe waren ze, naast Engelstalige publicaties in *Cainozoic Research* en de (talrijke en vaak fraai geïllustreerde) bijdragen aan *Afzettingen* vooral aangewezen op wat algemeen de 'Fossielenatlas' werd genoemd: geen echte atlas, maar een serie van 14 uitgaven die tussen 1954 en 1984 verscheen. Onpraktisch, niet meer verkrijgbaar (al kan een kopieerapparaat wel nuttig zijn...) en verouderd. Waar het in de *Fossielenatlas* gaat om ca. 300 fossiele schelpensoorten, daar bevat dit nieuwe boek er zo'n 350: onze kennis van het geologisch verleden breidt zich echt uit, mede (en voor wat de fossiele schelpen uit onze buurt betreft) en ook juist door de activiteiten van de WTKG.

Het boek, dat is opgedragen aan de jubilerende Nederlandse Malacologische Vereniging, en dat deel 2 vormt van *Naturalis*' serie 'Geologie van Nederland', begint na twee voorwoorden met enkele inleidende hoofdstukken. Dat gaat om (1) een inleiding, (2) een korte geschiedenis van het onderzoek naar de fossiele schelpen langs onze kust, (3) de ouderdom van de fossiele schelpen, (4) vindplaatsen, en (5) een verhandeling hoe je het beste kunt verzamelen en je vondsten vastleggen. Zeker voor beginnende verzamelaars zijn dit bijzonder praktische overzichtsverhalen. Dan gaat het boek verder met enkele hoofdstukken voor de

al wat verder ontwikkelde verzamelaar, met hoofdstukken over (6) schelpen in steen, (7) de tafonomie van fossiele schelpen, (8) systematiek en naamgeving, en (9) determineren (met een uitgebreide lijst van termen). Wie deze hoofdstukken 1-9 (met diverse kleurenfoto's) goed heeft verwerkt, is dan eindelijk klaar voor het grote werk: het vergelijken van de eigen vondsten met de illustraties en beschrijvingen in het systematische deel van het boek. Daarin worden (10) de Polyplacophora (keverslakken) behandeld in 6 bladzijden, (11) de Bivalvia (tweekleppigen) in maar liefst 223 bladzijden, en (12) de Scaphopoda (stoottanden) in 4 bladzijden. Het boek eindigt dan met (13) referenties, (14) nuttige informatie (waar in Nederland vind je informatie over fossiele schelpen?), (15) een Engelse samenvatting, en (16) een bijlage waarin de vindplaatsen van de afgebeelde schelpen worden gegeven, samen met een specificatie waar en onder welk nummer ze te vinden zijn). Dan volgen nog een index van genoemde plaatsnamen en een index van de Latijnse soort- en familienamen. Een enorme schat aan informatie, en dat ook nog in een goed leesbare vorm en met ruim 500 afbeeldingen van schelpen, alle prachtig getekend in een uniforme stijl. Je bent gauw geneigd om weg te zinken in al deze informatie, waaraan de uiterste zorg is besteed. Toch lijkt het me juist om nog enkele minpuntjes te noemen, al was het alleen maar om te zorgen dat een eventuele tweede druk nog mooier en nog praktischer wordt. Ik miste bijvoorbeeld toch een paar dingen. Waarom wordt niet in het begin, juist voor de beginnende verzamelaar, uitgelegd hoe je fossiele schelpen van recente kunt onderscheiden? En waarom is er geen register opgenomen met de Nederlandse namen van

de schelpen. Een beginnende verzamelaar die een schelp vindt die hijzelf of iemand anders direct als een oester herkent, zal de daarbij behorende gegevens niet zonder langdurig bladeren kunnen terugvinden als hij de Latijnse naam (*Ostrea*) niet kent! En waarom zijn niet alle soorten schelpen opgenomen? Gastropoden ontbreken volledig, terwijl er wel vondsten zijn gedaan (zie bijv. Figuur 33). Wat is verder het nut van een beschrijving van de fossiele schelpen langs de Nederlandse kust? Het boek zou in mijn ogen zonder al te veel uitbreiding ook international veel interessanter zijn als alle fossiele schelpen die worden gevonden langs de Noordzeekust aan de orde zouden komen!

Het is altijd gemakkelijk om kritiek te hebben. Veel gemakkelijker dan om zelf iets te produceren. Daarom wil ik hier met nadruk uitspreken dat er dan weliswaar nog wat verbeteringen mogelijk zijn, maar dat ik de grootste bewondering heb voor degenen die dit boek mogelijk maakten door teksten te schrijven, figuren en (vooral!) de schitterende tekeningen te verzorgen, en tekst en beeld te integreren en uit te breiden met indexen, etc. Een gigantisch werk, dat groot respect verdient.

Dit boek zou iedereen die langs het strand woont, iedereen die fossielen verzamelt, en iedereen die schelpen interessant vindt, moeten hebben; alle WTKG-leden dus (en nog veel meer mensen). Ik zou hen haast willen verplichten om dit boek, dat voor lange tijd hét standaardwerk op dit terrein zal blijven, direct te kopen. De voor een boek van deze omvang en deze kwaliteit belachelijk lage prijs van 45 euro mag geen belemmering zijn. Wie zich kan permitteren om naar het strand te gaan of elders om daar al dan niet fossiele schelpen te verzamelen, is alleen al aan zo'n uitstapje meestal meer kwijt. Gewoon kopen, dus.

*Tom van Loon, Geologisch Instituut Adam Mickiewicz
Universiteit, Maków Polnych 16, 61-606 Poznan, Polen
e-mail: tvanloon@amu.edu.pl*